

Ediție provizorie

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

29 iulie 2019(*)

„Trimitere preliminară – Fiscalitate – Armonizarea legislațiilor fiscale – Directiva 2006/112/CE – Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (TVA) – Articolul 288 primul paragraf punctul 1 și articolul 315 – Regimul special pentru întreprinderile mici – Regimul special pentru comercianți persoane fizice – Comerciant persoană fizică care intră sub incidența regimului marjei – Cifra de afaceri anuală care determină aplicabilitatea regimului special pentru întreprinderile mici – Marja de profit sau sume încasate”

În cauza C-388/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală, Germania), prin decizia din 7 februarie 2018, primită de Curte la 13 iunie 2018, în procedura

Finanzamt A

împotriva

B,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul C. Lycourgos, președinte de cameră, domnii E. Juhász (raportor) și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul german, inițial de T. Henze și de S. Eisenberg, și ulterior de S. Eisenberg, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de L. Mantl și de L. Lozano Palacios, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe

valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7, denumită în continuare „Directiva TVA”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Finanzamt A (Administrația Financiară A, Germania), pe de o parte, și B, care desfășoară o activitate de comerciant de autovehicule de ocazie, pe de altă parte, în legătură cu metoda de calcul al cifrei de afaceri anuale a acestuia din urmă în scopul aplicării regimului special pentru întreprinderile mici prevăzute de Directiva TVA.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 73 din Directiva TVA prevede:

„Pentru livrarea de bunuri sau prestarea de servicii, altele decât cele prevăzute la articolele 74-77, baza de impozitare include toate elementele care reprezintă contrapartida obținută sau care urmează să fie obținută de către furnizor sau prestator, în schimbul livrării sau al prestării, de la client sau de la un terț, inclusiv subvenții direct legate de prețul livrării sau al prestării.”

4 Titlul XII din Directiva TVA, intitulat „Regimuri speciale”, cuprinde un capitol 1 referitor la „Regimul special pentru întreprinderile mici”. La secțiunea 2 din acest capitol 1, intitulată „Scutiri sau diminuări treptate”, figurează articolele 282-292 din această directivă.

5 În temeiul articolului 282 din directiva menționată, scutirile și diminuările prevăzute în secțiunea 2 menționată se aplică livrărilor de bunuri și prestațiilor de servicii efectuate de întreprinderile mici.

6 Articolul 288 din Directiva TVA prevede:

„Cifra de afaceri ce servește drept referință în scopul aplicării regimului prevăzut în prezenta secțiune se constituie din următoarele sume, exclusiv TVA:

- (1) valoarea livrărilor de bunuri și prestațiilor de servicii, în măsura în care sunt impozitate;
- (2) valoarea operațiunilor care sunt scutite, cu dreptul de deducere a TVA achitat în stadiul anterior, în temeiul articolelor 110 sau 111, articolului 125 alineatul (1), articolului 127 sau articolului 128 alineatul (1);
- (3) valoarea operațiunilor care sunt scutite în temeiul articolelor 146-149 și articolelor 151, 152 sau 153;
- (4) valoarea operațiunilor imobiliare, operațiunilor financiare prevăzute la articolul 135 alineatul (1) literele (b)-(g), și valoarea serviciilor de asigurare, cu excepția cazului în care aceste operațiuni au caracterul de operațiuni accesorii.

Cu toate acestea, cesiunile de active fixe corporale sau necorporale ale unei întreprinderi nu se iau în considerare în scopul calculării cifrei de afaceri.”

7 Potrivit articolului 289 din această directivă, „[p]ersoanele impozabile scutite de TVA nu au dreptul de a deduce TVA în conformitate cu articolele 167-171 și cu articolele 173-177 și nu pot menționa TVA pe facturile lor.”

8 Articolul 290 din directiva menționată are următorul cuprins:

„Persoanele impozabile care au dreptul la scutire de TVA pot opta fie pentru regimul normal de aplicare a TVA, fie pentru procedurile simplificate prevăzute la articolul 281. În acest caz, ele beneficiază de orice [diminuare] treptată a taxelor prevăzută de legislația națională.”

9 Capitolul 4 din titlul XII din Directiva TVA privește „Regimuri[le] speciale pentru bunuri second-hand, obiecte de artă, obiecte de colecție și antichități”. La secțiunea 2 a acestui capitol 4, intitulată „Regimul special pentru comercianți persoane impozabile”, figurează, la subsecțiunea 1 privind „Regimul marjei”, articolele 312-325 din această directivă.

10 Articolul 313 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„În ceea ce privește livrarea de bunuri second-hand, obiecte de artă, articole de colecție sau antichități efectuate de comercianți impozabili, statele membre aplică un regim special pentru impozitarea marjei de profit realizate de comerciantul impozabil, în conformitate cu dispozițiile prezentei subsecțiuni.”

11 Articolul 314 din aceeași directivă prevede:

„Regimul marjei se aplică livrării de către un comerciant persoană impozabilă a unor bunuri second-hand, obiecte de artă, obiecte de colecție sau antichități, în cazul în care respectivele bunuri și-au fost livrate în [Uniune] de una dintre următoarele persoane:

- (a) o persoană neimpozabilă;
- (b) altă persoană impozabilă, în măsura în care livrarea de bunuri de către aceasta este scutită în temeiul articolului 136;
- (c) altă persoană impozabilă, în măsura în care livrarea de bunuri de către aceasta face obiectul unei scutiri pentru întreprinderi mici, prevăzută la articolele 282-292 și se referă la bunuri de capital;
- (d) alt comerciant persoană impozabilă, în măsura în care TVA a fost aplicat livrării de bunuri de către acesta în conformitate cu regimul marjei.”

12 Articolul 315 din Directiva TVA are următorul cuprins:

„Baza impozabilă pentru livrarea de bunuri prevăzută la articolul 314 este marja de profit realizată de comerciantul persoană impozabilă, din care se scade valoarea TVA aferentă marjei de profit.

Marja de profit a comerciantului persoană impozabilă este egală cu diferența dintre prețul de vânzare solicitat de comerciantul persoană impozabilă pentru bunuri și prețul de cumpărare.”

Dreptul german

13 Articolul 1 din Umsatzsteuergesetz (Legea privind impozitul pe cifra de afaceri), intitulat „Operațiuni impozabile”, în versiunea acestei legi aplicabile litigiului principal (BGBl. 2005 I, p. 386, denumită în continuare „UStG”), prevede:

„(1) Sunt supuse impozitului pe cifra de afaceri următoarele operațiuni:

1. livrările și alte prestații efectuate cu titlu oneros pe teritoriul național de către o întreprindere în cadrul activității sale [...]"

14 Articolul 10 din UStG, intitulat „Baza de impozitare în cazul livrărilor de bunuri, al altor prestații și al achizițiilor intracomunitare”, prevede:

„În cazul livrărilor și al altor prestații (articolul 1 alineatul 1 punctul 1 prima teză), cifra de afaceri se calculează [...] pe baza remunerației. Remunerația reprezintă toate cheltuielile pe care le efectuează beneficiarul prestației pentru obținerea acesteia, din care se scade însă impozitul pe cifra de afaceri [...]"

15 Articolul 19 din UStG, intitulat „Impozitarea micilor întreprinzători”, are următorul cuprins:

„(1) Impozitul pe cifra de afaceri datorat pentru operațiuni de natura celor prevăzute la articolul 1 alineatul 1 punctul 1 nu se percepe în cazul întreprinzătorilor [...] care au înregistrat o cifră de afaceri care, în anul calendaristic precedent, nu a depășit 17 500 de euro inclusiv impozitul datorat, și care probabil nu va depăși valoarea de 50 000 de euro în anul calendaristic în curs. Prin cifră de afaceri în sensul primei teze se înțelege cifra de afaceri totală calculată pe baza încasărilor din care se scad veniturile din imobilizări. [...]

[...]

(3) Cifra de afaceri totală este suma operațiunilor taxabile efectuate de întreprinzător în sensul articolului 1 alineatul 1 punctul 1 din care se scade valoarea următoarelor operațiuni:

[...]"

16 Articolul 25a din UStG, intitulat „Regimul marjei”, prevede:

„(1) Pentru livrările, în sensul articolului 1 alineatul (1) punctul 1, de bunuri mobile corporale impozitul se aplică potrivit următoarelor dispoziții (regimul marjei), dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

[...]

(3) Cifra de afaceri se calculează la nivelul diferenței dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare plătit pentru bunul respectiv; [...]

[...]"

Litigiul principal și întrebarea preliminară

17 B, în măsura în care desfășoară o activitate de comerciant de autovehicule de ocazie, a realizat operațiuni impozabile supuse regimului marjei în temeiul articolului 25a din UStG. Cifra sa de afaceri, calculată potrivit încasărilor sale, s-a ridicat la 27 358 de euro și la 25 115 de euro pentru anii 2009 și, respectiv, 2010.

18 În declarațiile sale de TVA din 10 februarie 2010 (pentru anul 2009) și din 23 martie 2011 (pentru anul 2010), B a considerat că se putea prevala de calitatea de „întreprinzător mic”, în sensul articolului 19 din UStG, în măsura în care cifrele sale de afaceri pentru anii 2009 și 2010 erau de 17 328 de euro și, respectiv, de 17 470 de euro. B nu a calculat cifrele de afaceri menționate în funcție de încasări, ci în funcție de marja sa de profit, conform articolului 25a alineatul (3) din UStG.

19 În ceea ce privește prima dintre aceste declarații de TVA, administrația fiscală a admis că cifra de afaceri anuală ce servește drept referință în scopul aplicării regimului întreprinderilor mici putea fi determinat în funcție de cuantumul marjei de profit și a acceptat așadar ca B să beneficieze de regimul special pentru întreprinderile mici.

20 Cu toate acestea, în ceea ce privește a doua declarație de TVA, Administrația Fiscală A a refuzat, printr-o decizie de impunere din 4 octombrie 2012, ca lui B să îi fie aplicat regimul pentru întreprinderile mici pentru exercițiul din 2010. Astfel, practica administrativă fusese modificată de Umsatzsteuer-Anwendungserlass (Instrucțiuni privind aplicarea impozitului de cifra de afaceri) din 1 octombrie 2010 (BStBl. 2010 I, p. 846), în temeiul căroră, pentru aplicarea regimului pentru întreprinderile mici, în special în cazurile de aplicare a regimului marjei comercianților, cifra de afaceri anuală trebuia să fie calculată în funcție de încasări și nu în funcție de marja de profit.

21 Întrucât reclamația formulată împotriva acestei decizii de impunere a fost respinsă, B a introdus o acțiune la Finanzgericht (Tribunalul Fiscal, Germania) competent, care a anulat decizia de impunere menționată, pentru motivul că încasările care depășesc marja de profit nu ar trebui luate în considerare pentru calcularea cifrei de afaceri, în scopul aplicării regimului special pentru întreprinderile mici.

22 Această instanță a considerat că articolul 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA era lipsit de efect direct și că se opunea metodei de calcul reținute de Administrația Fiscală A. Astfel, această dispoziție ar prevedea că cifra de afaceri care trebuie reținută pentru aplicarea regimului pentru întreprinderile mici se constituie din valoarea livrărilor de bunuri și prestărilor de servicii, „în măsura în care sunt impozitate”. Or, regimul marjei, care este aplicabil livrărilor realizate de B, ar prevedea, în temeiul articolului 315 din Directiva TVA, că numai marja de profit este impozitată.

23 În cadrul unui recurs introdus în fața Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală, Germania), Administrația Fiscală A susține că s-a făcut o interpretare eronată a articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA.

24 Instanța de trimitere pare să împărtășească poziția Finanzgericht (Tribunalul Fiscal), potrivit căreia cifra de afaceri ce trebuie să servească drept referință în scopul aplicării regimului pentru întreprinderile mici, prevăzut la articolul 282 și următoarele din Directiva TVA, unor comercianți supuși regimului marjei în temeiul articolului 314 din această directivă, trebuie să fie determinat în funcție de această marjă, din moment ce articolul 313 alineatul (1) din directiva menționată prevede o reglementare specială aplicabilă acestor comercianți. Aceasta arată că, potrivit articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA, cifra de afaceri de care trebuie să se țină seama se constituie din valoarea livrărilor de bunuri „în măsura în care sunt impozitate”. Or, această precizare ar face referire la întinderea bazei de impozitare care ar fi limitată, în cadrul regimului prevăzut la articolul 315 din această directivă, la marja de profit.

25 Cu toate acestea, instanța de trimitere subliniază că expresia „în măsura în care sunt impozitate”, care figurează la articolul 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA ar putea să fie înțeleasă și în sensul că numai prestațiile scutite trebuie să fie excluse din cifra de afaceri

pertinent?, pentru aplicarea regimului pentru întreprinderile mici. În temeiul acestei abordări, livrările supuse regimului marjei care nu sunt scutite, ci impozitate ca atare, ar trebui luate în considerare integral și nu numai în limita bazei impozabile a cifrei de afaceri determinate de reglementarea specială care figurează la articolul 315 din această directivă.

26 Instanța de trimitere nu exclude, de altfel, că, în temeiul articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA, se poate considera că „valoarea” livrărilor de bunuri corespunde „sume” încasărilor realizate și că această dispoziție vizează, în consecință, baza de impozitare, în sensul articolului 73 din această directivă.

27 Apreciind că soluționarea litigiului cu care este sesizat necesită interpretarea unor dispoziții ale Directivei TVA, Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În cazurile de aplicare a regimului marjei, în sensul articolului 311 și următoarele din Directiva [TVA], dispoziția de la articolul 288 primul paragraf punctul 1 din această directivă trebuie interpretată în sensul că, în cazul unei livrări de bunuri potrivit articolului 314 din Directiva [TVA], pentru stabilirea cifrei de afaceri de referință, în conformitate cu articolul 315 din directiva menționată, se ia în considerare diferența dintre prețul de vânzare solicitat și prețul de cumpărare (marja de profit)?”

Cu privire la întrebarea preliminară

28 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale sau unei practici administrative naționale în temeiul căreia cifra de afaceri ce servește drept referință în scopul aplicabilității regimului special pentru întreprinderile mici unei persoane impozabile care intră sub incidența regimului special al marjei prevăzut pentru comercianții persoane impozabile este calculat, conform articolului 315 din această directivă, ținând seama numai de marja de profit realizată.

29 În temeiul articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA, cifra de afaceri ce servește drept referință în scopul aplicării regimului special pentru întreprinderile mici se constituie din valoarea, exclusiv TVA, a livrărilor de bunuri și prestărilor de servicii, în măsura în care sunt impozitate.

30 Potrivit unei jurisprudențe constante, atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cele ale principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al acesteia trebuie în mod normal să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând seama nu doar de termenii acesteia, ci și de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (Hotărârea din 23 mai 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punctul 50 și jurisprudența citată).

31 În ceea ce privește, mai întâi, interpretarea literală a articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA, trebuie să se observe că, pe de o parte, valoarea totală, exclusiv TVA, a livrărilor de bunuri și prestărilor de servicii impozitate este cea care constituie, potrivit chiar termenilor acestei dispoziții, cifra de afaceri a persoanei impozabile, însă că, pe de altă parte, termenul „impozitate” nu se raportează la termenul „valoare”, ci la „livrări” sau la „prestări”.

32 Reiese că, potrivit modului său de redactare, această dispoziție impune ca, pentru ca valoarea lor să fie integrată în cifra de afaceri a persoanei impozabile, livrările sau prestările să fie impozitate ca atare, fără a preciza în ce mod acestea trebuie să fie impozitate, cu alte cuvinte fără

s? se indice modalit??ile potrivit c?rora sunt impozitate.

33 Din acest mod de redactare nu reiese nici c?, în fiecare caz, livr?rile sau prest?rile trebuie s? fie impozitate integral.

34 Or, este cert c? livr?rile efectuate de comerciantul persoan? impozabil? sunt impozitate, chiar dac? în temeiul unui regim special.

35 În consecin??, o interpretare literal? a articolului 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA implic? faptul c? valoarea total? a livr?rilor efectuate de comercian?ii persoane impozabile, iar nu marja de profit a acestora din urm?, constituie cifra de afaceri ce serve?te drept referin?? în scopul aplicabilit??ii regimului special pentru întreprinderile mici.

36 Economia general?, geneza ?i finalitatea Directivei TVA confirm? această interpretare.

37 În ceea ce prive?te economia general? a acestei directive, trebuie amintit c?, în spe??, este în discu?ie rela?ia între dou? regimuri speciale prev?zute de directiva men?ionat?, ?i anume regimul special pentru întreprinderile mici ?i cel pentru comercian?i persoane impozabile.

38 Or, astfel cum a invocat în mod întemeiat guvernul german, regimul special pentru întreprinderile mici ?i cel pentru comercian?i persoane impozabile sunt dou? regimuri speciale autonome, independente unul de cel?lalt. În lipsa unei referiri, în unul dintre aceste regimuri speciale, la elemente ?i la no?iuni care figureaz? în cel?lalt regim, con?inutul unuia dintre acestea trebuie, în principiu, s? fie apreciat f?r? a fi nevoie s? se ?in? seama de con?inutul celuilalt.

39 În ceea ce prive?te geneza reglement?rii privind TVA?ul, trebuie ar?tat c? evolu?ia acestei reglement?ri confirm? de asemenea c? no?iunea „marj? de profit realizat? de comerciantul impozabil” nu este susceptibil? s? exercite o influen?? cu privire la interpretarea care trebuie dat? no?iunii „cifr? de afaceri” în cadrul regimului special pentru întreprinderile mici.

40 Astfel, trebuie amintit c? regimul special pentru întreprinderile mici a fost instituit prin A ?asea directiv? 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legisla?iilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea ad?ugat?: baza unitar? de evaluare (JO 1977, L 145, p. 1), ?i c? numai ulterior, în scopul de a institui un regim special pentru comercian?ii persoane impozabile, a fost adoptat? Directiva 94/5/CE a Consiliului din 14 februarie 1994 de completare a sistemului comun al taxei pe valoarea ad?ugat? ?i de modificare a Directivei 77/388/CEE – Regimul special aplicabil în domeniul bunurilor second?hand, al obiectelor de art?, al obiectelor de colec?ie ?i al antichit??ilor (JO 1994, L 60, p. 16).

41 Normele referitoare la stabilirea cifrei de afaceri în vederea aplic?rii regimului special pentru întreprinderile mici, stabilite prin A ?asea directiv? 77/388, nu pot, în consecin??, s? fie considerate ca fiind aliniate, în lipsa unei dispozi?ii exprese care s? prevad? o asemenea aliniere, cu cele privind regimul special pentru comercian?i persoane impozabile instituit prin Directiva 94/5.

42 În ceea ce prive?te finalitatea regimului special pentru întreprinderile mici, Curtea a decis c?, prin acest regim special, legiuitorul Uniunii a dorit s? simplifice cerin?ele de contabilitate pe care le implic? sistemul normal privind TVA?ul (Hot?rârea din 6 octombrie 2005, MyTravel, C?291/03, EU:C:2005:591, punctul 39), aceste simplific?ri administrative urm?rind în special consolidarea constituirii, a activit??ii ?i a competitivit??ii întreprinderilor mici (Hot?rârea din 26 octombrie 2010, Schmelz, C?97/09, EU:C:2010:632, punctul 63, ?i Hot?rârea din 2 mai 2019, Jarmuškien?, C?265/18, EU:C:2019:348, punctul 37).

43 În această privință, trebuie arătat, astfel cum face guvernul german, că obiectivul urmărit de regimul special pentru întreprinderile mici nu vizează consolidarea competitivității întreprinderilor de mari dimensiuni care exercită o activitate de comercializare de bunuri second-hand. Dacă încasările care exced marja de profit nu ar fi luate în considerare pentru calcularea cifrei de afaceri în scopul aplicării acestui regim special, astfel de întreprinderi, care realizează o cifră de afaceri ridicată și obțin o marjă de profit redusă, ar putea să intre sub incidența acestuia din urmă și să profite astfel de un avantaj concurențial nejustificat.

44 Din ansamblul considerațiilor care preced, rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată de articolul 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva TVA trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale sau unei practici administrative naționale în temeiul căreia cifra de afaceri ce servește drept referință în scopul aplicabilității regimului special pentru întreprinderile mici unei persoane impozabile care intră sub incidența regimului special al marjei prevăzut pentru comercianții persoane impozabile este calculată, conform articolului 315 din această directivă, ținând seama numai de marja de profit realizată. Această cifră de afaceri trebuie stabilită pe baza tuturor sumelor, exclusiv TVA, încasate sau care urmează a fi încasate de acest comerciant persoană impozabilă, independent de modalitățile potrivit cărora aceste sume vor fi efectiv impozitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

45 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

Articolul 288 primul paragraf punctul 1 din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale sau unei practici administrative naționale în temeiul căreia cifra de afaceri ce servește drept referință în scopul aplicabilității regimului special pentru întreprinderile mici unei persoane impozabile care intră sub incidența regimului special al marjei prevăzut pentru comercianții persoane impozabile este calculată, conform articolului 315 din această directivă, ținând seama numai de marja de profit realizată. Această cifră de afaceri trebuie stabilită pe baza tuturor sumelor, exclusiv taxa pe valoarea adăugată, încasate sau care urmează a fi încasate de acest comerciant persoană impozabilă, independent de modalitățile potrivit cărora aceste sume vor fi efectiv impozitate.

Semnături

* Limba de procedură: germană.